

SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM

JUHÁSZ GYULA PEDAGÓGUSKÉPZŐ KAR

TESTNEVELÉSI ÉS SPORTTUDOMÁNYI INTÉZET

A MAGYAR I. OSZTÁLYÚ KOSÁRLABDÁZÓK UTÁNPÓTLÁS PÁLYAFUTÁSÁNAK ELEMZÉSE

(Analysis of the youth years of hungarian first league basketball players)

OTDK DOLGOZAT

Témavezető:

Dr. Szablics Péter

Adjunktus

Készítette:

Pásztor Dávid

QWE32O

Edző

Szeged
2025

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	2
2. Szakirodalmi áttekintés	5
2.1. Kosárlabda akadémiák	5
2.2. Kettős életmodell.....	5
2.2. TAO rendszer hatása.....	5
4. Anyag és módszer	6
4.1. Vizsgálati minta	6
4.2. Vizsgálat menete	6
4.3. Statisztika	7
5. Eredmények	7
5.1. Utánpótlás pályafutás vizsgálati szempontjai	7
5.2. Demográfiai tényezők vizsgálatának eredményei.....	7
5.2.1. Legmagasabb iskolai végzettség	7
5.2.2. Szülő/gondviselő legmagasabb iskolai végzettsége.....	8
5.2.3. Település típus szerinti megoszlás	8
5.2.4. Szülők/gondviselők sportolói múlttal	9
5.2.5. Szülők/gondviselők által űzött sportágak	10
5.3.1. Utánpótlás átigazolások.....	10
5.3.2. Utánpótlás helyezések.....	11
5.3.3. Utánpótlás szerepkörök.....	12
5.3.4. Az utánpótlás átigazolások és felnőtt „A” csoportos szerepkörök összefüggései	13
5.3.6. Utánpótlás válogatottságok	15
5.3.7. Pozitívan befolyásoló tényezők az utánpótlásban	16
5.3.8. Negatívan befolyásoló tényezők az utánpótlásban.....	17
6. Megbeszélés és összegzés.....	18
7. Irodalomjegyzék.....	19
7.1. Nyomtatott.....	19
7.2. Internetes.....	19

1. Bevezetés

Testnevelő tanárként és kosárlabda edzőként egy sajátos filozófiát követek, melynek lényege, hogy elsősorban testileg, szellemileg érett és egészséges embereket, másodsorban sikeres sportolókat neveljek. Hivatásom kiemelten fontos, ugyanakkor rendkívül bonyolult

része a kimagasló egyéni tehetségek felismerése, gondozása és előmenetelük segítése (Asztalos, Buglyó és Nagy, 2018).

A gyermekek aktív életmódját többek között meghatározza a szülői példamutatás, az iskolai rendszer és az őket körülvevő szociokulturális közeg (Vannai, 2019). Továbbá kiemelt szereppel bírnak az aktív életmódra való nevelésben és a kiválasztásban a testnevelők. Szinte napi szinten találkozunk a gyerekekkel, ezért nyílik a tehetségek felismerésére. Érdeemes szem előtt tartani a gyermekek fejlődését, különös tekintettel az akceleráltakra és a degeneráltakra. Célszerű minden gyermeknek időt és lehetőséget adni, hogy kibontakozzon és megtalálja a számára legmegfelelőbb mozgásformát.

Azonban objektívan vizsgálva a témát tény, hogy nem minden aktív és tehetséges tanulóból vagy utánpótlás sportolóból lesz a későbbiekben első osztályú atléta. Azonban nem szabad elhanyagolni ezeket az egyéneket sem, hiszen ettől függetlenül élményüket és egészségüket lelhetik a különböző délutáni sportkörökben, rekreációs tevékenységekben vagy az amatőr sportban, mind gyermekkorukban, mind a felnőtt életben, összefoglalva aktív életmódot folytatnak. Az aktív életmód, a rendszeres testmozgás és a rekreációs tevékenységek akár élethosszon át üzhetők és elvitathatatlan egészség megőrző szerepük (Szalay, 2015). A szabadidős sportok célja az emberi test egészségének gondozása. A testi egészségen kívül még számtalan területen megjelenhetnek a szabadidős testmozgás pozitív hozamai, ilyen például a közérzet javulása, a motiváltság, a közösségépítés, az együttműködés, továbbá a jó szokások és a rendszeresség kialakítása (Szalay, 2015). Ezek a pozitív tényezők pedig kihatással lehetnek az illető életminőségére is. Továbbá szem előtt kell tartani azt is, hogy a TAO-rendszer bevezetésének csupán egyik célja a sportolás tömegesítése, az utánpótlás bázis növelésén keresztül az élsport kiszolgálása. Mindezek mellett a testmozgás pozitív hatásait kihangsúlyozva, az élethosszig tartó aktív életmódot is kell népszerűsíteni, ami hosszú távon a népesség egészségiügyi állapotának javulását is eredményezheti, ezen keresztül nemzetgazdasági érdekeket is szolgál. Ezzel szemben a férfi kosárlabdázók 35-40 éves koruk körül, illetve 22-26 lejátszott szezont után már többnyire a visszavonulást választják. A női kosárlabdázók átlagosan 35 éves koruk körül és 22-24 lejátszott szezont után hozzák meg a döntést, hogy felhagynak profi sporttal (Vretaros, 2022).

Fontosnak tartom azonban, hogy foglalkozzunk azzal a lehetőséggel is, ha tényleg egy rendkívüli tehetség kerül a kezeink közé, aki ráadásul rendelkezik a megfelelő adottsággal és munkamorállal. Szem előtt tartani gyermekek esetében a kései specializáció elvét, melynek

lényege, hogy gyermekkorban ismertessünk meg velük minél több sportágat, mozgásformát, ezzel szélesítve a mozgáskultúrát és megelőzendő a korai kiégést (1). Ezt követően azonban be kell integrálni őket az egyesületi sportba, amely valamelyest magasabb színvonalat képvisel, mint az iskolai sport. A kosárlabda sportágra fókuszálva Magyarországon több olyan program is működik, amelyek kiváló lehetőséget biztosítanak a gyermekek sportolására és integrálására az egyesületi életbe, valamint a kiemelt tehetségek felkutatására (Zlinyi, Nagy és Strebenz, 2020). Ezek mellett több száz sportegyesület, maroknyi akadémia és négy darab kiemelt kosárlabda akadémia ugyanezen célokat hívatott kiszolgálni. Ezeknek az utánpótlás akadémiáknak többek között feladata a sportág népszerűsítése, az utánpótlás bázis szélesítése és profi sportolók nevelése, akik a későbbiekben meg tudják állni a helyüket a felnőtt kosárlabdában. Emellett kiemelt figyelmet kell fordítani a teljesítmény folyamatos mérésére, értékelésére és monitorozására (Csáki, 2023).

A magyar kosárlabda dicső múltja tekint vissza, hiszen válogatottaink rendkívüli eredményeket értek el az elmúlt évtizedekben. Azonban napjainkban és az elmúlt évtizedekben nem büszkélkedhetünk ilyen és ehhez hasonló eredményekkel. Női vonalon még elvétve találunk kiemelkedő eredményeket, azonban férfi vonalon ez sem az utánpótlásról, sem a felnőttekről nem mondható el. Ez a jelenség többek között magyarázható azzal, hogy az elmúlt 50 évben rengeteget változott maga a sportág, ha például a szabályokat, taktikai repertoárokat és a játék dinamikáját vizsgáljuk. Emellett a sporttudomány is rengeteget fejlődött, új eszközök és eljárások jelentek meg, amelyek segítették mind a kosárlabda, mind számtalan más sportág fejlődését. Ezek a változások pedig lehet, hogy nagyobb mértékben segítették más nemzetek kosárlabda kultúrájának fejlődését, mint Magyarorszáét.

Amennyiben egy laikus szemével tekintjük a magyar kosárlabda csúcsát, az NBI/A csoportot, azt tapasztalhatjuk, hogy a saját nevelésű, magyar, fiatal játékosok olykor méltatlanul kevés játéklehetőséghez jutnak, edzőik nem szavaznak nekik sok bizalmat. Ennek következménye, hogy a játékpercek nagy részét a külföldi légiósok töltik ki (Szablics és Sajgó, 2023). Ugyanakkor az is igaz, hogy a Magyar Kosárlabdázók Országos Szövetsége (MKOSZ) négy főben maximalizálta azon légiósok számát, akik egyszerre a pályán tartózkodhatnak (a 2024/25-ös szezonban) egy csapatból. Továbbá a 2021/22-es szezontól a 2023/24-es évadig életben volt egy rendelkezés, ami előírta az edzők számára, hogy a mérkőzések első félideje alatt pályán kellett tartania egy 23 évnél fiatalabb hazai nevelésű játékost. A 2024/25-ös szezonban ez a rendelkezés annyiban módosult, hogy egy hazai nevelésű játékosnak a mérkőzés teljes időtartama alatt a pályán kell tartózkodnia, életkortól függetlenül. A 2025/26-os

szezonban pedig már kettő darab hazai nevelésű játékosnak kell majd pályán tartózkodnia a mérkőzések teljes időtartama alatt életkortól függetlenül (2). A külföldi légiósok számának növekedése az élvonalbeli csapatokban csak részben köszönhető a csapatok növekvő versengésének. Feltételezhetjük azt is, hogy nincsen megfelelő mennyiségű és minőségű utánpótlás kosárlabdázó, aki megütné a magyar első osztály pillanatnyi szintjét.

Márpedig a TAO-rendszernek a sportolás tömegesítésével nemcsak az élsportot kell kiszolgálnia, hanem mindenekelőtt a sport pozitív hatásait kihangsúlyozva, az élethosszig tartó aktív életmódot is kell népszerűsítene, ami hosszú távon a népesség egészségiügyi állapotának javulását is eredményezheti, ezen keresztül nemzetgazdasági érdekeket is szolgál.

2. Szakirodalmi áttekintés

2.1. Kosárlabda akadémiai

„A tehetséggondozás tekintetében megfogalmazta az MKOSZ Utánpótlás Programját, melynek legjelentősebb irányvonala az Akadémiai Program. Jelentősége abban van, hogy ehhez komoly anyagi forrást biztosít az akkreditált szervezeteknek. A szándék, hogy a régiós jelentőségű akadémiaiban központosuljanak a legfelkészültebb edzők, a legtehetségesebb játékosok. Itt történhessen meg egységes képzésük, nevelésük, korosztályos kiválasztásuk és nemzetközi versenyeztetésük” (Nagy, 2013, 2. o.).

2.2. Kettős életmodell

A sportakadémiai fontos feladata a szakmai munka és az utánpótlás képzés mellett, hogy előteremtse sportolóinak a megfelelő színvonalú oktatás lehetőségét, illetve szükség esetén biztosítsa ehhez a lakhatást, kollégiumot. Több sportakadémia rendelkezik együttműködési szerződéssel a helyi oktatási intézményekkel, biztosítva sportolóinak a kettős életmodellt. A támogatói rendszer sikerességét tetten lehet érni a lemorzsolódás alacsony arányában és a tanulmányi eredmények magas színvonalában (Gál, Novák és Dóczi, 2024).

2.2. TAO rendszer hatása

Az akadémiai rendszer működtetéséhez elengedhetetlen az anyagi erőforrások előteremtése. Ezen források jelentős része a 2011-ben bevezetett TAO rendszerből folyik be, kisebb része szponzorokon keresztül jut el a sportegyesületekhez. Ezen támogatások jelentős része a sportlétesítmények fejlesztésére és fenntartására irányul(t). Viszont a magyar kosárlabda sportág nemzetközi eredményességét vizsgálva elmondható az, hogy a TAO rendszer bevezetése óta, utánpótlás és felnőtt szinten is csak a női vonalon figyelhető meg javulás. Férfi vonalon sem a felnőtt, sem az utánpótlás korosztályok kapcsán nem figyelhető meg hasonló

javuló tendencia. Más sportágak nemzetközi eredményességét eltérő módon befolyásolták a fejlesztések (Géczi, Kendelényi-Gyulás és Koch, 2024). Továbbá elmondható az is, hogy bevezetésük óta a férfi NBI/A csoportban szereplő hazai nevelésű játékosok szerepét és játékperceit sem befolyásolta pozitívan az akadémiai, illetve a TAO rendszer (Szablics és Sajgó, 2023).

3. Célkitűzések

Dolgozatomban visszanyúlok egészen az utánpótlás évekhez és vizsgálom, hogy ezekben az években szerzett tapasztalatok, szerepkörök, eredmények, válogatottságok, különböző pozitív és negatív tényezők hogyan határozzák meg későbbiekben az élvonalbeli pályafutást. Továbbá utána járok, hogy a milyen demográfiai tényezők indikálhatták előre, hogy az adott utánpótlás korú kosárlabdázó egyszer még a magyar élvonalban fog szerepelni.

4. Anyag és módszer

4.1. Vizsgálati minta

Kutatásom mintáját az MKOSZ által kiírt versenyrendszerben szereplő/szerepelt első osztályú aktív és visszavonult férfi és női játékosai képezték. Fontos információ azonban, hogy a kutatásba szigorúan csak saját nevelésű, magyar állampolgársággal rendelkező kosárlabdázókat vontam be, illetve olyan kettős állampolgárokat, akik Magyarország területén születtek.

4.2. Vizsgálat menete

Kérdőíves módszert alkalmaztam (3), melyet témavezetőmmel konzultálva állítottunk össze. A kérdőívet online formában készítettük el, majd a Magyar Kosárlabdázók Országos Szövetségének támogatásával juttattuk el minden magyar élvonalban szereplő férfi és női csapatnak. Ezt követően a kérdőívet a technikai vezetők és ügyintézők juttatták el közvetlenül a játékosokhoz. A visszavonult játékosokat pedig közösségi oldalak „kosaras” csoportjain keresztül értük el. A kitöltéseket egy online adatbázisba gyűjtöttem, majd egy Microsoft Excel táblázatba foglaltam. Ezután kezdődött meg az adatok értelmezése és elemzése. Az adatfelvétel 2024 januárjától decemberig tartott, tehát egy teljes naptári évet ölelt fel és két szezonon ívelt át. A kérdőív összesen 31 kérdést tartalmazott. A kérdések az élvonalbeli kosárlabdázók demográfiai háttérét, utánpótlás eredményeit, válogatottságait, szerepeit, átigazolásait, általuk tapasztalt pozitív és negatív tényezőket voltak hivatottak felderíteni. A kitöltési hajlandóság sajnálatos módon nem érte el az 50%-ot sem, 97 választ kaptam vissza amiből 87-et tekintek relevánsnak és ezek is jellemzően hiányos vagy nehezen értelmezhető kitöltések voltak. A

válaszadók aránya 20:67 volt, férfi többséggel. Továbbá húztam egy válaszvonalat, hogy az adott sportoló a 2012-ben bevezetett akadémia rendszer előtt (AE) vagy az alatt (AA) nevelkedett (hiszen napjainkig is életben van). Az előbbi csoport átlagéletkora $47,06 \pm 13,89$ év ($N=18$), utóbbi $21,17 \pm 2,82$ év ($N=69$), vagyis itt jelentős eltérést tapasztaltam, ami később az eredményekben is megmutatkozott. A kutató munka egészét Gayer Balázs szaktársammal karöltve végeztük, aki rész vett a kérdőív összeállításában, segédkezett nyújtott az eljuttatásában az élvonalbeli csapatokhoz, valamint jócskán kivette a részét az összegyűjtött adatok értelmezésében és elemzésében. Ugyanazon mintát feldolgozva és a kapott eredményeket, ő az élvonalbeli kosárlabdázók felnőtt pályafutását vette górcső alá és dolgozta fel a saját maga kutatásában szakdolgozatában.

4.3. Statisztika

Statisztikai elemzéshez a Microsoft Excel statisztikai programot használtam, mellyel átlagot, százalékos arányokat és szórást (SD-Standard deviation) számoltam. Továbbá a Jamovi statisztikai programmal variancia analízist, két mintás T-próbát (a szignifikancia szintek: $p \leq 0,05$, $p \leq 0,01$, $p \leq 0,001$) és korrelációt használtam.

5. Eredmények

5.1. Utánpótlás pályafutás vizsgálati szempontjai

A kapott eredményeimet két különböző aspektus szerint vizsgáltam meg.

Az első aspektusban igyekeztem feltérképezni a kutatásban részt vett aktív és már visszavonult kosárlabdázók demográfiai hátterét.

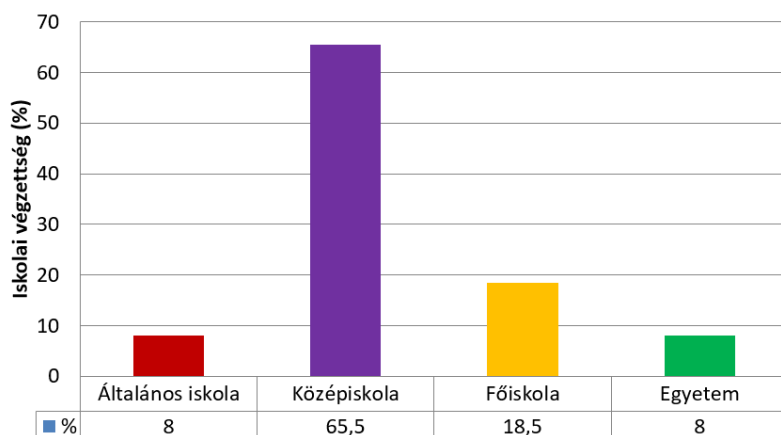
A második szempont az utánpótlás korosztályban bekövetkezett átigazolásokra, elért eredményekre, betöltött szerepkörökre, válogatottságokra, illetve a saját bevallás szerint felmerülő pozitív és negatív tényezőkre irányult.

5.2. Demográfiai tényezők vizsgálatának eredményei

5.2.1. Legmagasabb iskolai végzettség

A kutatásban résztvevő aktív és visszavonult élvonalbeli kosárlabdázók legmagasabb iskolai végzettsége kapcsán azt találtam, hogy jelentős részük, pontosan 65,5%-a középiskolai végzettséggel rendelkezik. Ezt az adatot alátámasztja, hogy az akadémiai rendszer alatt nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók átlag életkora $21,17 \pm 2,82$ és ők tették ki a kitöltők 79,3%-át ($N=69$), vagyis túlnyomó többséget alkotnak. Ezen információkból következtethetünk arra, hogy a kitöltők jelentős része nem rég fejezte be középiskolai tanulmányait vagy éppen felsőfokú képzésben vesz részt.

Aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása a kutatásban

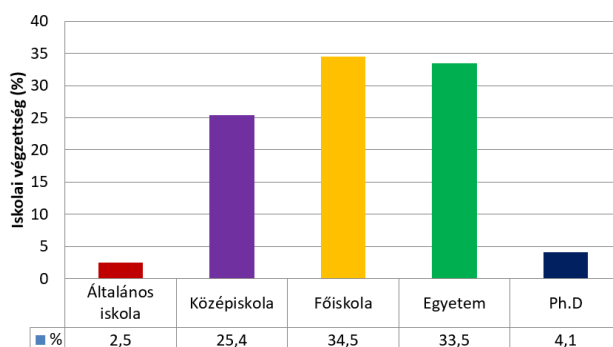

8. diagram: Aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók legmagasabb iskolai végzettség szerinti megoszlása a kutatásban
(N=87, forrás: saját szerkesztés)

5.2.2. Szülő/gondviselő legmagasabb iskolai végzettsége

A statisztika az mutatta, hogy a kutatásban résztvevő aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók szüleinek/gondviselőinek jelentős része főiskolai (34,5%) vagy egyetemi (33,5%) végzettséggel rendelkezik.

Aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók szüleinek/gondviselőinek legmagasabb iskolai végzettsége a kutatásban

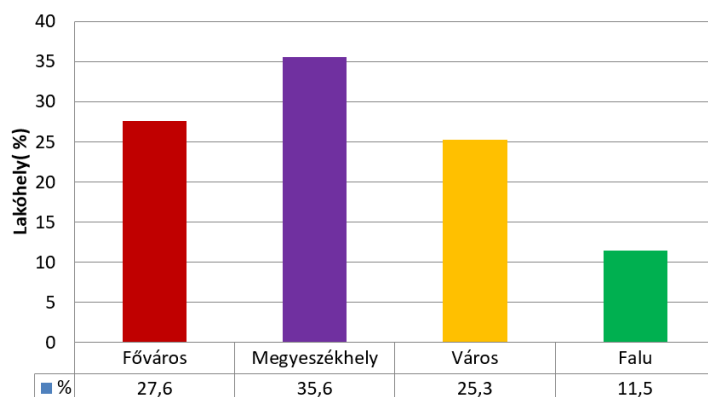
9. diagram: Aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók szüleinek/gondviselőinek legmagasabb iskolai végzettsége a kutatásban
(N=87, forrás: saját szerkesztés)

5.2.3. Település típus szerinti megoszlás

A kapott adatokból egyértelműen kiolvasható, hogy az aktív is visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók kis része, mindössze 11,5%-a élt falun, amikor aktívan kosárlabdázni

kezdett. Az is megállapítható, hogy a fennmaradó 88,5% többé-kevésbé egyenlően oszlik el a főváros, a megyeszékhelyek és a városok között.

Aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók település típus szerinti megoszlás mikor aktívan kosárlabdázni kezdtek

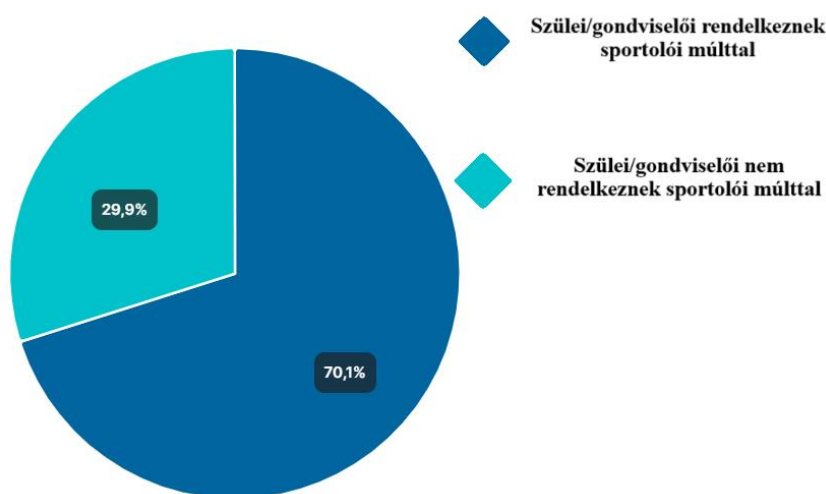

10. diagram: Aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók település típus szerinti megoszlás mikor aktívan kosárlabdázni kezdtek
(N=87, forrás: saját szerkesztés)

5.2.4. Szülők/gondviselők sportolói múlttal

A visszakapott kitöltésekből egyértelműen következtethetünk arra, hogy a még jelenleg is aktív, illetve a már visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók esetében, a szülők és/vagy gondviselők 70,1%-a tekinthet vissza sportolói múltra.

Aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók szüleinek/gondviselőinek sportolói múltja

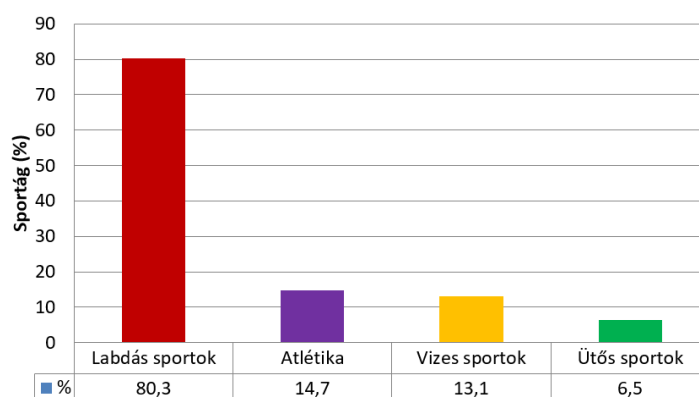

11. diagram: Aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók szüleinek/gondviselőinek sportolói múltja
(N=87, forrás: saját szerkesztés)

5.2.5. Szülők/gondviselők által űzött sportágak

Amikor a szülők/gondviselők sportolói múltjával kapcsolatban tettem fel kérdést, rengeteg általuk megjelölt sportág jelent meg különböző arányokban. A megjelenő sportágakat az egyszerűség kedvéért négy csoportba osztályoztam (labdás sportok, atlétika, vizes sportok, ütős sportok). A statisztika azt mutatta, hogy az aktív és már korábban visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók szüleinek/gondviselőinek döntő többsége, egészen pontosan 80,3%-a valamilyen labdás sportágat űzött (kosárlabda, kézilabda, röplabda, labdarúgás, stb.).

Aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók szülei/gondviselői által űzött sportágak

12. diagram: Aktív és visszavonult NBI/A csoportos kosárlabdázók szülei/gondviselői által űzött sportágak
(Az elemszámba csak azokat a kitöltőket számoltam bele, akiknek szülei/gondviselői rendelkeztek sportolói múlttal, N=61, forrás: saját szerkesztés)

5.3.1. Utánpótlás átigazolások

Számottevő különbséget találtam az utánpótlás átigazolások kapcsán amikor összehasonlítottam az akadémiai rendszer előtt és a már abban nevelkedett kosárlabdázókat. Kiemelném, hogy nagy eltérés volt az elemszámok között (N=66 és N=13). A statisztika azt mutatta, hogy az akadémia rendszerben nevelkedett kosárlabdázóknak jellemzően több átigazolásra volt szükségük, mire eljutottak az élvonalig. Ezt jól példázza a tény, hogy az akadémia rendszer előtt nevelkedett játékosok 53,8%-a, az akadémia rendszerben nevelkedetteknek csupán 33,3%-a jutott el az NBI/A csoportig átigazolás nélkül (0 db).

1. táblázat. Az akadémia rendszerben nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók utánpótlás átigazolásainak száma, százalékos megoszlásában

Átigazolások száma (db)	0	1	2	3	4
Érintett személyek aránya (%)	33,3	39,4	21,2	3	3

(N=66, forrás: saját szerkesztés)

2. táblázat. Az akadémia rendszer előtt nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók utánpótlás átigazolásainak száma, százalékos megoszlásában

Átigazolások száma (db)	0	1	2
Érintett személyek aránya (%)	53,8	38,4	7,7

(N=13, forrás: saját szerkesztés)

5.3.2. Utánpótlás helyezések

A későbbiekben NBI/A csoportba jutó kosárlabdázók utánpótlás helyezéseiről egyértelműen kijelenthető, hogy az estek túlnyomó többségében, az első négy helyezés valamelyikén végeztek csapataikkal. A statisztika nem mutatott szignifikáns eltérést amikor összehasonlítottam az akadémia rendszert megelőző időszak utánpótlás eredményeit és az akadémia rendszer alatt elért helyezéseket. Az akadémiai rendszerben nevelkedett utánpótlás kosárlabdázók (korosztálytól függően), az esetek 38,98 - 49,15%-ban az első négy hely valamelyikén végeztek. Az akadémiai rendszert megelőzően az utánpótlás korú sportolók szintén nagy arányban végeztek a legjobb négy között, ez (korosztálytól függően) az esetek 35,71 - 57,41%-át öleli fel.

5. táblázat. Az akadémia rendszerben nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók utánpótlás eredményeinek százalékos megoszlása

	Jamboree/ országos döntő	1-től 4-ig	5-től 8-ig	9-től 12-ig	13-tól 16-ig	16>
U11 (N=59)	49,15%					
U12 (N=59)	47,46%					
U14 (N=59)		40,68%	22,03%	8,47%	3,39%	25,42%
U16 (N=59)		38,98%	25,42%	13,56%	8,47%	13,56%
U18 (N=59)		49,15%	15,25%	8,47%	5,08%	22,03%
U20 (N=41)		46,34%	7,32%	4,88%	2,44%	39,02%

(A 2015/2016-os szezont megelőzően az U11-es és az U12-es korosztályban a rájátszás végeztével a bajnokság aktuálisan első nyolc csapata az országos „A”, míg aktuálisan 9-16. helyen álló csapatai „B” döntőbe jutottak. A 2015/2016-os szezontól a legjobb 16 lány és a legjobb 16 fiú csapat Jamboree-n szerepelhetett (4) (a Jamboree a 2024/2025-ös szezontól kivezetésre kerül). Ezen korosztályokban azt vizsgáltam, hogy az utánpótlás kosárlabdázók milyen arányban vettek részt ezeken az eseményeken. U14-es korosztálytól a rájátszás végeztével, a 8 legjobb eredményt elérő csapat „A” döntőn szerepelhet, a rájátszást 9-16. helyezettei „B” döntőn szerepelhetnek. Az utánpótlás női vonalán nem létezik az U20-as korosztály (U18 után egyből a felnőtt következik). Az U20-as korosztályban nem rendeznek „B” döntőt. Forrás: saját szerkesztés)

6. táblázat. Az akadémia rendszer előtt nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók utánpótlás eredményeinek százalékos megoszlása

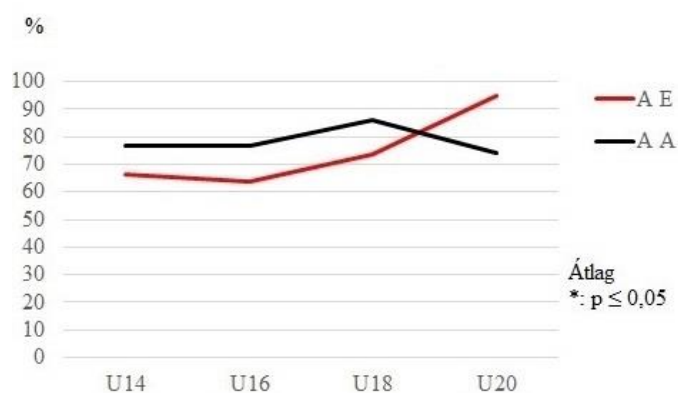
	Országos döntő	1-től 4-ig	5-től 8-ig	9-től 12-ig	13-tól 16-ig	16>
U11 (N=13)	30,77%					
U12 (N=14)	40%					
U14 (N=14)		35,71%	14,29%	0%	7,14%	42,86%
U16 (N=14)		42,86%	0%	7,14%	0%	50%
U18 (N=14)		57,14%	7,14%	0%	0%	35,71%
U20 (N=13)		46,15%	0%	0%	7,69%	46,15%

(U11-es korosztálytól a rájátszás végeztével, a 8 legjobb eredményt elérő csapat „A” döntőn szerepelhetett, a rájátszást 9-16. helyezettei „B” döntőn szerepelhetnek. Az utánpótlás női vonalán nem létezik (és a mai napig nem létezik) az U20-as korosztály (U18 után egyből a felnőtt következik). Az U20-as korosztályban nem rendeznek „B” döntőt. Forrás: saját szerkesztés)

5.3.3. Utánpótlás szerepkörök

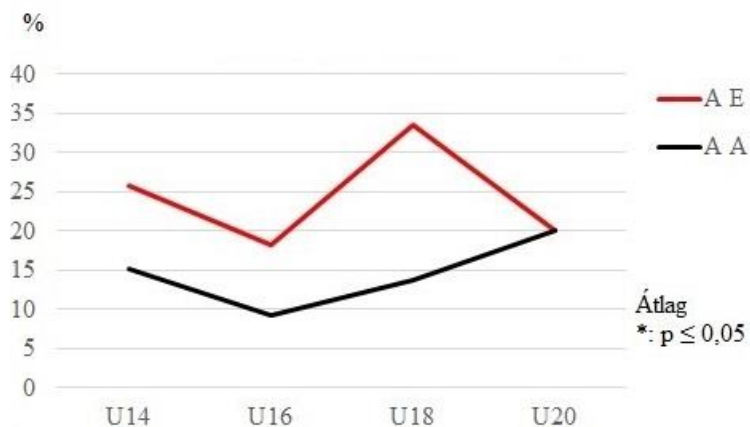
A statisztika nem mutatott szembeötlő eltérést mikor az akadémia rendszer alatt és az azt megelőzően nevelkedett kosárlabdázók utánpótlás szerepköreit hasonlítottam össze. Az estek túlnyomó többségében kezdő és aktív rotációs szerepkört töltöttek be csapataikban. Továbbá a statisztika nem mutatott szignifikáns eltérést akkor sem amikor eltérő korosztályokat hasonlítottam össze, a szerepkörök százalékos aránya a korosztályok előrehaladtával is többé-kevésbé stagnált.

NBI/A csoportos kosárlabdázók „kezdő” szerepkörének változásai utánpótlás korosztályokban

1. diagram: NBI/A csoportos kosárlabdázók kezdő szerepkörének változásai utánpótlás korosztályokban
(AE: akadémia előtt, AA: akadémia alatt, a szignifikancia szintek: *: $p \leq 0,05$ **: $p \leq 0,01$ ***: $p \leq 0,001$, forrás: saját szerkesztés)

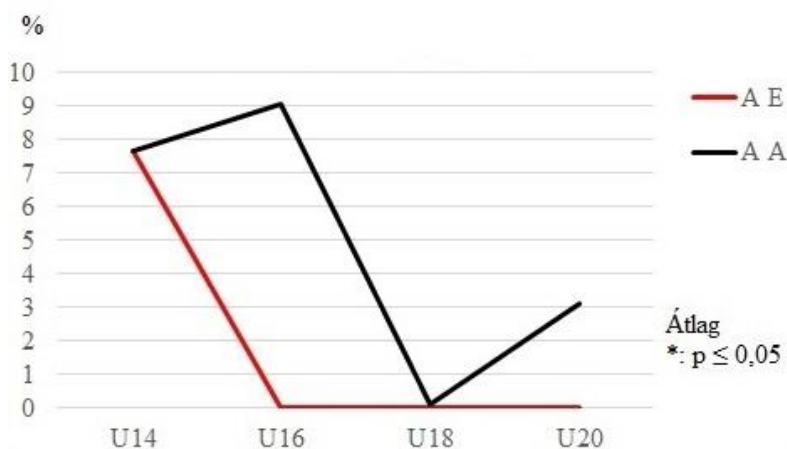
NBI/A csoportos kosárlabdázók „aktív rotációs” szerepkörének változásai utánpótlás korosztályokban

2. diagram: NBI/A csoportos kosárlabdázók aktív rotációs szerepkörének változásai utánpótlás korosztályokban

(AE: akadémia előtt, AA: akadémia alatt, a szignifikancia szintek: *: $p \leq 0,05$ **: $p \leq 0,01$ ***: $p \leq 0,001$, forrás: saját szerkesztés)

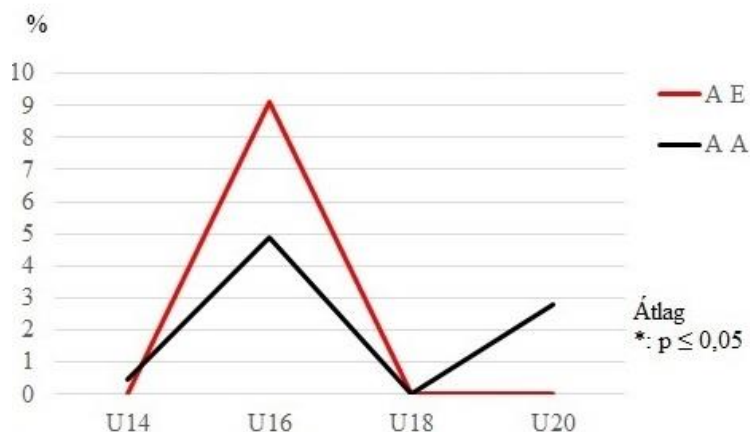
NBI/A csoportos kosárlabdázók „passzív rotációs” szerepkörének változásai utánpótlás korosztályokban

3. diagram: NBI/A csoportos kosárlabdázók passzív rotációs szerepkörének változásai utánpótlás korosztályokban

(AE: akadémia előtt, AA: akadémia alatt, a szignifikancia szintek: *: $p \leq 0,05$ **: $p \leq 0,01$ ***: $p \leq 0,001$, forrás: saját szerkesztés)

NBI/A csoportos kosárlabdázók „kereten kívüli” szerepkörének változásai utánpótlás korosztályokban

4. diagram: NBI/A csoportos kosárlabdázók kereten kívüli szerepkörének változásai utánpótlás korosztályokban

(AE: akadémia előtt, AA: akadémia alatt, a szignifikancia szintek: *: $p \leq 0,05$ **: $p \leq 0,01$ ***: $p \leq 0,001$, forrás: saját szerkesztés)

5.3.4. Az utánpótlás átigazolások és felnőtt „A” csoportos szerepkörök összefüggései

A statisztikai program által elvégzett T-próba alapján azt állíthatjuk, hogy az utánpótlás korosztályban történt átigazolások száma nem mutat jelentős korrelációt az NBI/A csoportban eltöltött első két szezon szerepkörével kapcsolatban sem az akadémiai rendszer előtt, sem az az alatt nevelkedett kosárlabdázók esetében.

7. táblázat. Az utánpótlás átigazolások és a felnőtt „A” csoportos szerepkörök összefüggései az akadémiai rendszer alatt nevelkedettek csoportjánál

Utánpótlás átigazolások száma az első NBI/A csoportos szezonig		
Utánpótlás átigazolások száma az első NBI/A csoportos szezonig		-
1. szezon „KEZDŐ” szerepkör értéke	Perason’s r value	-0,058
1. szezon „AKTÍV ROTÁCIÓS” szerepkör értéke	Perason’s r value	0,062
1. szezon „PASSZÍV ROTÁCIÓS” szerepkör értéke	Perason’s r value	-0,098
1. szezon „KERTEN KÍVÜLI” szerepkör értéke	Perason’s r value	0,089
2. szezon „KEZDŐ” szerepkör értéke	Perason’s r value	-0,173
2. szezon „AKTÍV ROTÁCIÓS” szerepkör értéke	Perason’s r value	0,246
2. szezon „PASSZÍV ROTÁCIÓS” szerepkör értéke	Perason’s r value	-0,097
2. szezon „KERETEN KÍVÜLI” szerepkör értéke	Perason’s r value	-0,135

(N=69, forrás: saját szerkesztés)

8. táblázat. Az utánpótlás átigazolások és a felnőtt „A” csoportos szerepkörök összefüggései az akadémiai rendszer előtt nevelkedettek csoportjánál

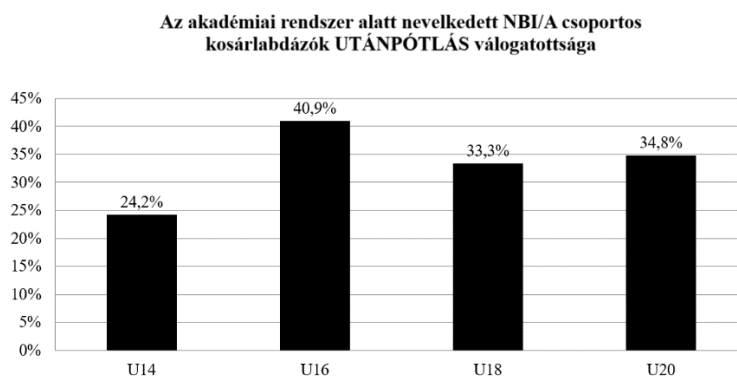
Utánpótlás átigazolások száma az első NBI/A csoportos szezonig		
Utánpótlás átigazolások száma az első NBI/A csoportos szezonig		-
1. szezon „KEZDŐ” szerepkör értéke	Perason’s r value	0,312
1. szezon „AKTÍV ROTÁCIÓS” szerepkör értéke	Perason’s r value	0,474

1. szezon „PASSZÍV ROTÁCIÓS” szerepkör értéke	Perason’s r value	-0,200
1. szezon „KERTEN KÍVÜLI” szerepkör értéke	Perason’s r value	-0,459
2. szezon „KEZDŐ” szerepkör értéke	Perason’s r value	-0,122
2. szezon „AKTÍV ROTÁCIÓS” szerepkör értéke	Perason’s r value	0,870
2. szezon „PASSZÍV ROTÁCIÓS” szerepkör értéke	Perason’s r value	0,006
2. szezon „KERETEN KÍVÜLI” szerepkör értéke	Perason’s r value	-0,518

(N=18, forrás: saját szerkesztés)

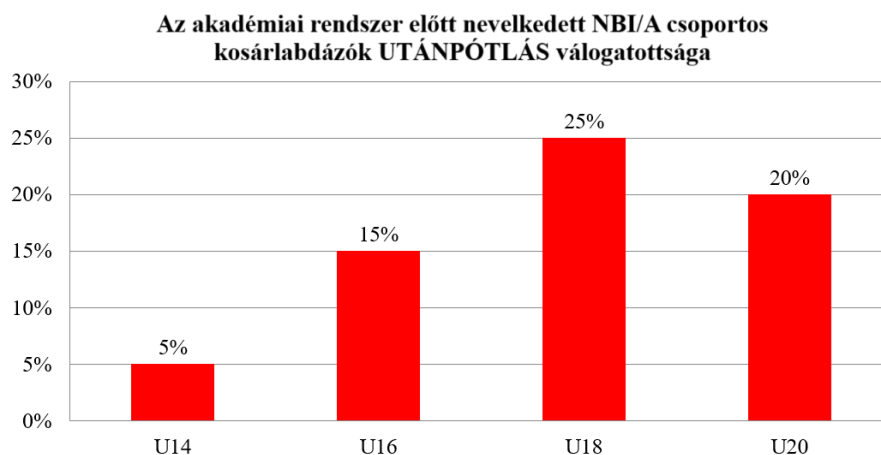
5.3.6. Utánpótlás válogatottságok

Az utánpótlás válogatottságok kapcsán a statisztika egyértelműen azt mutatta, hogy az akadémia rendszerben nevelkedett kosárlabdázók körében nagy mértékben növekedett a válogatott játékosok aránya, amennyiben az akadémiai rendszer előtt nevelkedettek csoportjával vetjük össze a kapott értékeket, ez a növekedés pedig megfigyelhető minden egyes korosztályban külön-külön. Egy adott csoport korosztályait összehasonlítva azt tapasztalhatjuk, hogy az utánpótlás válogatottak aránya egyik csoport esetében sem stagnál, folyamatosan érzékelhető benne ingadozás. Továbbá az akadémiai rendszer alatt nevelkedettek esetében egyértelműen kiemelkedik az U16-os korosztály, hiszen ekkor, a későbbiekben NBI/A csoportba jutó kosárlabdázók 40,9%-a képviselte hazánkat, mint utánpótlás válogatott.

5. diagram: Az akadémiai rendszer alatt nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók utánpótlás válogatottsága

(N=69, forrás: saját szerkesztés)

6. diagram: Az akadémiai rendszer előtt nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók utánpótlás válogatottsága
(N=18, forrás: saját szerkesztés)

5.3.7. Pozitívan befolyásoló tényezők az utánpótlásban

A pozitívan befolyásoló tényezők összetétele kísértetiesen hasonló volt attól függetlenül, hogy a megkérdezett az akadémia rendszerben vagy az előtt nevelkedett. Azt azonban a statisztika egyértelműen kimutatta, hogy ezeknek az arányában van eltérés. Az akadémia rendszer előtti csoportjánál nagyobb arányban jelenik meg az edző és a csapattársak személye, mint pozitív tényező. Ugyanakkor különbség mutatkozik a verseny/játéklehetőség témakörénél is. Ez a tényező nagyobb arányban jelentkezett, mint pozitív befolyásoló az akadémiai rendszer alatt nevelkedett utánpótlás korosztályú kosárlabdázóknál.

7. táblázat: Az akadémia rendszer alatt nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók által megjelölt pozitívan befolyásoló tényezők utánpótlásban

	U14 (N=36)	U16 (N=36)	U18 (N=36)	U20 (N=39)
Edző	27,8 %	33,3 %	36,1 %	20,5 %
Csapat	41,7 %	16,7 %	22,2 %	15,4 %
Verseny	27,8 %	57,6 %	27,8 %	59 %
Család	16,7 %	19,4 %	25 %	15,4 %

(Az elemszámba csak azokat a kitöltőket számoltam bele, akik az adott korosztálynál megjelöltek legalább egy darab pozitív tényezőt, forrás: saját készítés)

8. táblázat: Az akadémia rendszer előtt nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók által megjelölt pozitívan befolyásoló tényezők utánpótlásban

	U14 (N=8)	U16 (N=10)	U18 (N=11)	U20 (N=10)
Edző	37,5 %	30 %	63,6 %	40 %
Csapat	50 %	40 %	36,7 %	50 %
Verseny	12,5 %	30 %	18,2 %	40 %
Család	25 %	20 %	18,2 %	20 %

(Az elemszámba csak azokat a kitöltőket számoltam bele, akik az adott korosztálynál megjelöltek legalább egy darab pozitív tényezőt, forrás: saját készítés)

5.3.8. Negatívan befolyásoló tényezők az utánpótlásban

A negatívan befolyásoló tényezők kapcsán több eltérés is mutatkozott az akadémiai rendszer előtt és az az alatt nevelkedett, később NBI/A csoportba jutó kosárlabdázók között. Az akadémia rendszer előtt nevelkedettek körében nagyobb arányban jelent meg az edző személye, mint negatívan befolyásoló tényező. A sérülések szintén nagyobb arányban jelentek meg ennek a csoportnak a körében. Ami viszont szembetűnő, hogy a verseny/játéklehetőség hiánya egyáltalán nem jelent meg (feltételezhetően az alacsony elemszám miatt) mint hátráltató tényező ennél a csoportnál. Ezzel szemben az akadémiai rendszer alatt nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázóknál az U20-as korosztályban, a felnőtt kosárlabda kapujában ennek a tényezőnek az aránya 47,6%-os értéket mutatott.

9. táblázat: Az akadémia rendszer alatt nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók által megjelölt negatívan befolyásoló tényezők utánpótlásban

	U14 (N=16)	U16 (N=17)	U18 (N=21)	U20 (N=21)
Edző	37,5 %	23,5 %	23,8 %	28,6 %
Csapat	12,5 %	17,6 %	9,5 %	9,5 %
Verseny	37,5 %	17,6 %	28,8 %	47,6 %
Sérülés	12,5 %	29,4 %	33,3 %	23,8 %

(Az elemszámba csak azokat a kitöltőket számoltam bele, akik az adott korosztálynál megjelöltek legalább egy darab negatív tényezőt, forrás: saját készítés)

10. táblázat: Az akadémia rendszer előtt nevelkedett NBI/A csoportos kosárlabdázók által megjelölt negatívan befolyásoló tényezők utánpótlásban

	U14 (N=6)	U16 (N=6)	U18 (N=9)	U20 (N=9)
Edző	64,7 %	50 %	33,4 %	33,4 %
Csapat	16,6 %	16,7 %	22,2 %	11,1 %
Sérülés	16,7 %	33,3 %	44,4 %	55,5 %

(Az elemszámba csak azokat a kitöltőket számoltam bele, akik az adott korosztálynál megjelöltek legalább egy darab negatív tényezőt, forrás: saját készítés)

6. Megbeszélés és összegzés

A kutatásomban a szakirodalmak és a saját eredményeim felhasználásával igyekeztem rávilágítani arra, hogy az NBI/A csoportban szereplő férfi és női kosárlabdázók utánpótlás éveik során milyen tényezők indikálhatták előre azt, hogy az adott sportolóból első osztályú játékos váljék a későbbiekben. Vizsgáltam továbbá, hogy ezen tényezőket statisztika mérésekkel és a kapott értékekkel alá tudom-e támasztani, illetve, hogy ezen adatok mutatnak-e eltérést az utánpótlás korosztályok tekintetében. Megvizsgáltam azt is, hogy a 2012-ben bevezetett akadémiai rendszer gyökeres változást hozott-e magyar kosárlabda utánpótlásban. Az eredmények azt mutatják, hogy a kosárlabda utánpótlás adott tényezői, mint például az korosztályos helyezések, a betöltött szerepkörök is kiemelt jelentőséggel bírnak, de az utánpótlás válogatottság talán a legmeghatározóbb tényező abban a tekintetben, hogy kiből válhat a későbbiekben élvonalbeli kosárlabdázó. Demográfiai tényezők kapcsán meghatározónak mondható a szülők/gondviselők legmagasabb iskolai végzettsége, sportolói múltja, hogy milyen sportágat űztek, illetve az is, hogy milyen típusú településen nevelkedik az adott utánpótlás korú kosárlabdázó. Az akadémiai rendszer előtt és az az alatt nevelkedett kosárlabdázók csoportjai között nem találtam szignifikáns eltérést.

A kapott adatokból igyekeztem egy átfogó képet alkotni a hazai utánpótlás múltjáról, jelenéről és jövőjéről a Magyar Kosárlabdázók Országos Szövetsége számára, különös tekintettel az akadémia rendszerre. A kutatás csak akkor fogja elérni a benne rejlő tényleges potenciált, ha levonjuk a megfelelő következtetéseket és azok gyakorlati alkalmazásra is kerülnek.

A téma sokszínűsége, valamint terjedelme is arra enged következtetni, hogy sokkal szélesebb kutatási terület ez annál, hogy én azt jelen szakdolgozatomban fel tudjam dolgozni. A kutatást véleményem szerint érdemes volna még tovább vinni, ehhez azonban első lépésként elengedhetetlen lenne az elemszám növelése, hogy reprezentatívabb mintával tudjunk dolgozni a későbbiekben. Amennyiben ezt sikerülne véghez vinni, egyrészt lehetőség nyílna feltérképezni a magyar kosárlabda sportág utánpótlásának női és férfi vonala közti különbségeket. Másrészt lehetőségünk nyílna feltérképezni azt, hogy melyek azok a kritikus életszakaszok amikor egy vagy akár több átigazolás pozitívan, vagy éppen negatívan tudná befolyásolni egy utánpótlás korú kosárlabdázók későbbi pályafutását.

7. Irodalomjegyzék

7.1. Nyomtatott

Asztalos, J., Buglyó, R. és Nagy, Á. (2018): *A sporttehetség felismerésének és gondozásának aktuális módszertani kérdései*. Debrecen.

Csáki, I. (2023): Tehetséggondozás a sportakadémiákon In: Bognár, J. (szerk.) *Sportpedagógia*. Krea-Fitt Kft., 221-225.

Gál, A., Novák, J. és Dóczi, T. (2024): Élet a sportakadémián, mint totális (?) intézményben. *Magyar Sporttudományi Szemle*, **108**, 56-57.

Géczi, G., Kendelényi-Gulyás, E. és Koch, Á. (2024): A sportlétesítmény fejlesztések hatása a nemzetközi eredményességre a TAO-s sportágaknál 2010-től. *Magyar Sporttudományi Szemle*, **108**, 57.

Nagy, Á. (2013): *Középpontban a sporttehetség. Új terepen a tehetséggondozás a kosárlabdásportban*. Debrecen.

Szablics, P. és Sajgó, L. (2023): A hazai férfi NB1/A csoportos kosárlabda bajnokság játékperceinek eloszlása magyar és külföldi játékosok között (2008/09 – 2021/22). *Magyar Sporttudományi Szemle*, **102**, 106.

Szalay, G. (2015, Bíró, M.): *Rekreációs edzéstan*. EKF Líceum Kiadó, Eger.

Vannai, J. (2019): *Gyermeksport*. Krea-Fitt Kft.

Vretaros, A. (2022): Comparing the career longevity of basketball players across three continents: A preliminary exploratory study, *Advances in Health and Exercise*. **Volume 2 Issue 1**, 1-7.

Zlinyi, Zs., Nagy, Á. és Strebenz, T. (2020): A Héraklész-programok hatékonyságának elemzése a hazai férfi kosárlabda szakágban. *Magyar Edző*, **2020/3**, 95-98.

7.2. Internetes

(1) <https://hunbasketimg.webpont.com/kosarsport/download/Neveljunk-kosarasokat.pdf> (2024.12.29.)

(2) <https://mkosz.hu/szabalyzatok/versenykiirasok/> (2024.12.29.)

- (3) <https://www.surveio.com/survey/d/W7O6P0F4T3A1E5G9F?preview=1> (2025.01.10.)
- (4) <http://jamboree.kosarsport.hu/> (2024.12.29.)
- (5) <https://www.fiba.basketball/en/events> (2024.12.29.)
- (6) <https://mkosz.hu/bajnoksag/x2425/hun> (2025.01.06.)
- (7) <https://mkosz.hu/bajnoksag/x2324/hun> (2025.01.06.)
- (8) <https://mkosz.hu/bajnoksag/x2425/whun> (2025.01.06.)
- (9) <https://mkosz.hu/bajnoksag/x2324/whun> (2025.01.06.)